

از خودمان

کامران افشار نادری

ما معماری نسبتاً مستقلی داریم

فرصتی پیش آمد، کوتاه ولی مفید که پای صحبت دکتر کامران افشار نادری بنشینیم. بحث، هرچند که کوتاه بود و سوژه‌ای کاملاً مشخص داشت، ولی حاصل گفت‌وگو، مطلبی شد که نکته‌های زیاد دارد. از آن گفت‌وگوهایی که نمی‌شود همه را چاپ نکرد و ما این وعده را به علاقه‌مندان صفحه معماری می‌دهیم که در شماره آینده تمام مطلب را برایشان چاپ کنیم. در این شماره هم، بخش کوچک، با موضوع معماری امروز ایران، را می‌آوریم.

آقای دکتر، شما در داوری تعدادی از مسابقات معماری بوده‌اید. همین نفس حضور در این هیات‌ها نشان‌دهنده این است که شما قائل به زیبایی‌ها و توان‌هایی در معماری ایران امروز هستید. شما چقدر به معماری ایران خوشبینید؟ به باور شما ما چیزی به نام معماری خودمان داریم؟ منظورم معماری امروز است، نه معماری تاریخی.

بله. من خیلی خوشبینم. این را بارها در مقالاتم نوشته‌ام. من فکرمی کنم در معماری ما یک گرایش تقریباً مستقل دارد شکل می‌گیرد. هویت مشخصی دارد؟

بله. هویت مشخص دارد. نمی‌توانیم بگوییم هویت ایرانی. من، اساساً از این کلمه خیلی پرهیز می‌کنم. به اعتقاد من، مثلاً ما نمی‌توانیم بگوییم، حافظ شاعر خوبی است چون هویت ایرانی دارد. این هویت ایرانی است که با امثال حافظ شناخته می‌شود، نه اینکه حافظ به خاطر بهره‌گیری از هویت ایرانی دارای ارزش باشد.

این، نکته مهمی است. بله. و باید مهم تلقی بشود.

یعنی شما معتقدید که در ایران، معماری ناب وجود دارد. معماری‌ای ناب و مستقل که می‌توانیم به داشتنش افتخار کنیم.

ما معماری نسبتاً مستقلی داریم. ولی متأسفانه مورد حمایت قرار نمی‌گیرد. اکثراً خود را در نمونه‌های کوچک، خانه‌ها و ویلاها، نشان می‌دهد و خیلی هاشان را حتی معماران با سرمایه خود می‌سازند.

طبعاً این گرایش، چنانچه مورد حمایت قرار نگیرد، در همین حد محدود باقی می‌ماند. معماری مدرن هم همین‌طور بود. در ابتدای کار، با کارهای کوچک و پروژه‌های محدود شروع شد، ولی با یافتن شرایط مساعد رشد کرد و ما باید اطمینان کنیم به نیروهای خودمان - چه از لحاظ فرهنگی و چه از لحاظ اجتماعی و عمومی. خصوصاً به معماران جوانی که برنده اکثر مسابقات معماری در این چندسال هستند. این جریان نشان‌دهنده این است که اینها می‌توانند معماری مستقل و خوبی را به وجود آورند. ما لازم نیست که مشکلات معماری جهان را حل کنیم. کافی است معماری‌ای داشته باشیم که مسائل خودمان را حل کند. من فکرمی کنم اگر بتوانیم این معماری را به وجود آوریم، جهانی هم می‌شویم.

پس شما به این خوشبینی رسیده‌اید؟

کارگروه طراحی ارش، یکی از برندگان جایزه «معمار ۸۵»

بله. تاحدودی. می‌توان گفت پتانسیل‌های لازم را داریم. رگه‌ها و جریان‌های واقعی و موجود چطور؟ بله، هست، ولی نمی‌توانیم با سرعت زیاد پیش برویم. چون حمایت نمی‌شویم.

از کجا؟

طبعاً، منظور نهادهای مختلف عمومی و دولتی است. به نظر شما، علاوه بر این، آیا در میان عموم کسانی که مخاطب معماران هستند، این فرهنگ و این پذیرش وجود دارد؟ ایثان آیا اعتباری به معمار و معماری می‌دهند؟

برای پاسخ به این سوال بهتر است نگاه کنید. به جایزه معمار و برندگان آن. ببینیم برنده‌هاشان کی‌ها هستند و ببینیم این معماران جوان چه پروژه‌هایی را اجرا کرده‌اند. و توسط چه کسانی سرمایه‌گذاری شده. اگر ببینیم که اینها پروژه‌های بزرگ دولتی و عمومی هستند. توسط نهادهای عمومی سفارش داده شده‌اند، معلوم می‌شود که از اینها حمایت می‌شود. ولی وقتی می‌بینیم که این‌ها باطراحی خانه‌ها و پروژه‌های کوچک دارند پیش می‌روند، به این نتیجه می‌توان رسید که متأسفانه مورد حمایت نهادهای عمومی نیستند. بگذریم که اساساً همین هم کارآسانی نیست.

از چه نظر؟

همیشه «نو» از سه مرحله رد می‌شود، مرحله اول، مرحله مخالفت است، سپس مرحله تطبیق است و مرحله آخر پذیرش و قدردانی. بنابراین هر چیز جدیدی، در ابتدا ممکن است زشت بنماید، بی‌هویت باشد، ولی کم‌کم راه خود را بازمی‌کند و خود را تثبیت می‌نماید.

در بناهای عمومی، در این چند سال، آیا نمونه‌های با ارزشی را می‌توانید نام ببرید؟

بله. زیاد است. از جمله ساختمان سفارتخانه هامبان در خارج.

موضوع سفارتخانه، تاحدودی، می‌تواند متفاوت باشد. در آنجا ما کمی دست و دل بازر هستیم. در داخل چی؟

در داخل هم پروژه‌های خوب زیاد است. مثل همین پروژه مرمت بنای شهربانی در تهران. این کار بسیار زیبایی است و من امیدوارم زودتر به پایان برسد. خود همین مورد نشان می‌دهد که توجه به کیفیت وجود دارد.